

ICEANS 2022

**1st International Conference on Engineering and Applied
Natural Sciences**

May 10-13, 2022 : Konya, Turkey

Proceeding Book

1st International Conference on Engineering and Applied Natural Sciences

May 10-13, 2022, Turkey

Typesetting

Assoc. Prof. Dr. Umut ÖZKAYA

Cover Design

Assoc. Prof. Dr. Umut ÖZKAYA

Editors

Assoc. Prof. Dr. Umut ÖZKAYA

ISBN: 978-625-00-9278-1

Antalya Yeniköy Mahallesi Örneği Üzerinden Evrensel Tasarım İlkeleri Doğrultusunda Kapalı Konut Yerleşkeleri Tasarım Önerisi

Ayşe Yıldırım Ateş^{1*}, Mine Ulusoy²

¹Mimarlık Bölümü / Akdeniz Üniversitesi, Türkiye

²Mimarlık Bölümü, Konya Teknik Üniversitesi, Türkiye

[*ayildirim@akdeniz.edu.tr](mailto:ayildirim@akdeniz.edu.tr)

Özet – İnsanların yaşamını sürdürdüğü mekanlar olan konutlar, insanların ihtiyaçlarına cevap vermeli, farklı özellikte ve yeterlilikteki tüm bireyler yaşamlarını kolaylıkla sürdürmeli, bireylerin hareketlerini kısıtlamamalı, ulaşılabilir, erişilebilir yani kısaca evrensel tasarıma ilkelerine uygun olmalıdır. Konutlar, evrensel tasarıma uygun olarak tasarlandığında bireylerin farklılaşan yaşam tarzlarını ve değişen insan ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Böylece sonradan konutlara adaptasyon ve özel tasarımlar yapmak gerekmemektedir. Evrensel tasarıma uygun konutlar tasarlandığında, ortalama ölçülerde bireylerden ziyade geniş çeşitlilikteki bireylerin (kalıcı/geçici engelliler, çocuklar, yaşlılar, uzunlar/kısalar, hamileler, bebek arabası kullanıcıları vb.) gereksinimleri eşit bir şekilde karşılanabilmektedir. Son yıllarda tercih edilen, insanlara yeni bir yaşam tarzı olarak sunulan ve kendilerine ait sosyal donatıları ve açık mekanları olan kapalı konut yerleşkeleri evrensel tasarıma uygun olarak tasarlanmalıdır. Kapalı konut yerleşkeleri, ilk olarak Amerika’da ortaya çıkıp tüm dünyada yaygınlaşmıştır. Türkiye’de de insanlar tarafından tercih edilmekte ve son yıllarda yapımları hızlı bir şekilde artmaktadır. Kapalı konut yerleşkeleri, bahçe duvarı, çit gibi ayırıcı elemanlarla çevrelenmiş, güvenlik sistemleriyle ve elemanlarıyla korunan kendilerine ait havuz, kafe, restoran, spor salonu gibi sosyal donatıları, yürüyüş yolu, oyun parkı gibi açık mekanları bulunan birden çok konutun bir arada bulunduğu konut topluluklarıdır. İnsanların tercih ettikleri bu konut tiplerindeki konutlardaki yaşamın daha sürdürülebilir olması için evrensel tasarım ilkelerine uygun olarak tasarlanmalıdır. Bu çalışma kapsamında, Antalya Kenti Döşemealtı İlçesindeki Yeniköy Mahallesi örneklem alanı olarak seçilmiştir. Çalışma ile kapalı konut yerleşkelerinin tasarımında evrensel tasarım ilkelerine uygun tasarım önerileri sunulması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında Yeniköy Mahallesinde bulunan kapalı konut yerleşkeleri alan çalışması yapılarak gözlemlenmiş ve fotoğraflarla mevcut kapalı konut yerleşkeleri evrensel tasarıma uygunluk durumları belgelendirilmiştir. Daha sonra kapalı konut yerleşkeleri kullanıcılarına yapılan üç aşamalı anketle kullanıcıların konutlarını evrensel tasarım ilkelerine uygun bulup bulmadıkları incelenmiştir. Analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre mevcut kapalı konut yerleşkelerindeki otoparkların, konut bloklarının girişleri, asansör, merdiven ve konutlardaki mutfak ve banyoların evrensel tasarım ilkelerine uygun olmadıkları tespit edilmiştir. Sonuç olarak yerinde alan çalışmasında elde edilen veriler ve konut kullanıcılarına yapılan anket sonuçları üzerinden yorumlar yapılarak, evrensel tasarım ilkelerinin kapalı konut yerleşkelerinde uygulanmasına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler – Evrensel Tasarım, Evrensel Tasarım İlkeleri, Konut, Kapalı Konut Yerleşkesi, Konut Tasarımı, Antalya

I. GİRİŞ

Toplumdaki bireyler farklı yaşlara, farklı özelliklere, farklı yeteneklere ve farklı vücut

özelliklerine sahiptir. Ayrıca son yıllarda sağlıktaki gelişmeler insanların yaşam süresini uzatmış böylece yaşlı ve engelli bireylerin sayısı artmıştır, bu da toplumda bilinen demografik yapının

değişmesine neden olmaktadır. Çeşitli özelliklere sahip bireyler ve değişen demografik yapıyla birlikte mekanların tasarımında hala standart insan ölçüleri kullanılmamalıdır.

Bugüne kadar evrensel tasarım alanında yapılan tüm çalışmalar ilk algılamada engelli bireylerin sorunlarına bir çözüm arayışı gibi görünse de düşünsel temelinde bunun ötesine geçen bir anlayışı barındırarak kullanıcı boyutunu geniş çapta değerlendirmekte ve kullanım problemlerine bütünlendirici bir tutumla yaklaşarak çözüm aramaktadır [1].

İnsanların hayatlarının büyük bir çoğunluğunu geçirdiği ve kendileriyle bağ kurduğu mekanlar olan konutların tasarımında evrensel tasarıma uygun olarak tasarlanması önemli olmaktadır. İnsanlar hayatları boyunca farklı insanlık hallerine sahip olurlar. Konutlarda tek başına başlanan yaşama süreci, evlenme, hamilelik, çocuk sahibi olma, geçici veya kalıcı sakatlıklar yaşama ve yaşlanma gibi farklı hayat döngülerinden geçerler. Bu süreçte konutlar bu hayat döngüsünde insanların değişen ihtiyaçlarına cevap vermelidir.

Son yıllarda insanların kendilerine ait sosyal donatılara sahip olma ve güvenli bir yaşam sürme isteğiyle birlikte yeni bir konut tipolojisi gelişmiştir. Kapalı konut yerleşkesi olarak adlandırılan bu konut tipleri güvenlik sistemi ve/veya elemanlarıyla korunmakta kendilerine ait açık alanları ve sosyal donatıları (yüzme havuzu, kafe, market, spor salonu, spa merkezi vb.) bulunmaktadır. Konut çevresiyle birlikte düşünülmesi ve tasarlanması gereken bir olgudur. Kapalı konut yerleşkelerine artan taleple birlikte üretimlerinin artması kapalı konut yerleşkelerinin tasarımında evrensel tasarım konusunun çalışması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca literatürde evrensel tasarım ilkelerine uygun kapalı konut yerleşkelerinin tasarımı çok çalışılmayan bir konu olması nedeniyle bu çalışmanın yapılması literatüre faydalı olacaktır. Çalışma kapsamında Antalya’da kapalı konut yerleşkelerinin yoğunlukta bulunduğu Yeniköy Mahallesi seçilmiştir. Yapılan alan çalışması ve kullanıcılara yapılan anketlerin karşılaştırılmasıyla mevcut kapalı konut yerleşkelerinin evrensel tasarım ilkelerine göre eksiklikleri belirlenmiş ve tasarım önerileri sunulmuştur.

II. MATERYAL VE YÖNTEM

Türkiye’nin güneyinde yer alan Antalya; Antalya, Burdur ve Isparta illerinin oluşturduğu Batı Akdeniz

Bölgesi’nin en büyük kenti ve bölge merkezidir. Döşemealtı ilçesi Antalya’nın merkez ilçelerinden biridir. Döşemealtı ilçesi, Antalya kent merkezine 18km uzaklıkta yer almaktadır. İlçede 32 adet mahalle bulunmaktadır, kapalı konut yerleşkelerinin yoğunlukta bulunduğu mahalleler, Altinkale, Yeniköy ve Bahçeyaka mahalleleridir. Yapılan anket çalışması doktora tezi kapsamında Antalya Döşemealtı ilçesi sınırlarında bulunan kapalı konut yerleşkelerinden dışa kapalılık, güvenli olma durumu ve kullanıcıların ekonomik durumları kriterlerine göre seçilen yerleşkelere yapılmıştır. Bu çalışma kapsamında ise, Antalya Kenti Döşemealtı İlçesindeki Yeniköy Mahallesi örneklem alanı olarak seçilmiştir.

Tablo 1. İncelenen kapalı konut yerleşkeleri ile ilgili bilgiler

No	Site Adı	Konut Tipi	Blok Sayısı	Konut Sayısı	Yapılan Anket Sayısı
1	Askent Sitesi	Villa	17	34	6
2	Begonya Park Konutları	Apartman	2	25	5
3	Beyaz Saray Konakları I	Apartman	5	100	20
4	Beyaz Saray Konakları II	Apartman	5	100	20
5	Latanya Evleri	Apartman	4	40	8
6	Liva Konakları	Apartman	4	20	4
7	Yeniköy Evleri	Apartman	2	24	5
TOPLAM:				343	68

Bu çalışma doktora çalışmasının sadece bir bölümünü içermektedir. Yapılan bu çalışmada, alan araştırması ve seçilen kapalı konut yerleşkeleri kullanıcılarına yapılan anket uygulamasının Yeniköy Mahallesi ölçeğindeki incelemesidir. Alan çalışması yapılırken Yerleşkelerin ortak kullanım alanları, yarı özel alanlar ve özel alanlarda gözlem yapılarak mekanların evrensel tasarım ilkelerine uygunlukları değerlendirilmiş ve mekanlar fotoğraflanarak belgelendirilmiştir. Yeniköy Mahallesinde toplamda 7 adet kapalı konut yerleşkesi bulunmaktadır. Bu yerleşkeler; Askent Sitesi, Begonya Park Konutları, Beyaz Saray Konakları I, Beyaz Saray Konakları II, Latanya

Evleri, Liva Konakları ve Yeniköy Evleridir. Bu yerleşkelerde toplamda 343 konut bulunmaktadır. Belirlenen alandaki yerleşkeler farklı büyüklüklerde olduğu için örnekleme yöntemi olarak tabakalı kotalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminde farklı büyüklükteki yerleşkelerin eşit seçilmesine olanak tanımaktadır. Ayrıca her yerleşkenin örnekleme temsil etmesini sağlamaktadır. Anket uygulanacak kişi sayısı hesaplanırken %5 hata oranı ve %95 güven aralığında toplamda 68 konut kullanıcısına anket yapılmıştır.

Anket formu; bireylerin demografik yapısı, kullanıcıların konutları hakkında bilgiler ve konutlarını değerlendirmeleri şeklinde nicel ve nitel sorular art arda sorulmuştur. Anket dört bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm anket katılımcılarının demografik özellikleri, buldukları konutların özellikleri ve birlikte yaşadıkları bireylerin özellikleri yer almaktadır. İkinci bölümde yaşadıkları sitedeki deneyimleri ve engelli kullanıcıların siteyi nasıl deneyimleyebilecekleri hakkındaki görüşleri irdelenmektedir. Üçüncü bölüm kısa süreli (kol/bacak vb. uzuvların kırılması, burkulması/ alçığa alınması/ yanması, göz/kulak vb. duyu organlarının zarar görmesi, hamilelik vb.) veya kalıcı olarak engellilik durumunda sitedeki deneyimleri sorulmuştur. Son bölümde ise fiziksel özelliklerinizden dolayı (solak olmak, kısa/uzun boylu olmak, çok/az kilolu olmak vb. durumlarda) veya bebek arabası, pazar arabası ve/veya elinizde eşya taşıırken vb. durumlarda siteyi kullanırken yaşadıkları deneyimleri yer almaktadır. Anket çalışmasının yanı sıra belirlenen kapalı konut yerleşkelerini alan çalışması kapsamında evrensel tasarım ilkelerine göre yerinde inceleme ve değerlendirme yapılmış ve fotoğraflarla belgelendirilmiştir. Anket sonuçları ve alan çalışmasında çıkan sonuçlar karşılaştırılmıştır. Mevcut kapalı konut yerleşkelerindeki eksikler doğrultusunda yeni yapılacak olan yerleşkeler için tasarım önerileri sunulmuştur.

III. EVRENSEL TASARIM İLKELERİ VE KAPALI KONUT YERLEŞKELERİ TASARIMI

A. Evrensel Tasarım İlkeleri

Evrensel tasarım kavramını, evrensel tasarım alanında çalışan uzmanlar “insan ömrünün her dönemindeki ihtiyaçlarına uyan tasarım” olarak

tanımlar [2]. Sandhu (2001) ise evrensel tasarım kavramını, insan merkezli, herkes için tasarım düşüncesi olarak tanımlamış, bu sebepten dolayı herkes için tasarım (design for all) ve yaşam boyu tasarım (lifetime design) olarak da adlandırıldığını belirtmiştir [3]. Ürünlerin, hizmetlerin ve mekânların, kişiye özel adaptasyon ya da özel sunumlara gerek duyulmadan tüm insanlar tarafından mümkün olan en geniş ölçüde kullanılabilir olarak tasarlanmasına evrensel tasarım denir [4].

Mimar Ronald Mace’in öncülüğünde Kuzey Carolina Üniversitesi Evrensel Tasarım Merkezinde evrensel tasarım anlayışının daha iyi anlaşılabilir ve uygulanabilir olması amacıyla yedi ilke geliştirilmiştir. Bu ilkeleri açıklamak için bir de rehber oluşturulmuştur. Bu ilkeler; eşitlikçi kullanım ilkesi, kullanımda esneklik ilkesi, basit sezgisel kullanım ilkesi, algılanabilir bilgilendirme ilkesi, tasarımda hata payı ilkesi, düşük fiziksel güç harcanması ilkesi, yaklaşım ve kullanım için boyut ve mekân sağlanması ilkesidir.

Tablo 2. Sandu'nun (2001) yaptığı ilkeler kılavuzu tablolaştırılmıştır [3]

İlke	Evrensel Tasarım İlkesinin Kılavuzu
Eşitlikçi kullanım	<ul style="list-style-type: none">-Bütün kullanıcılara mümkün olduğu sürece benzer, mümkün olmayan durumlarda eşdeğer uygulamalar ile aynı kullanım kolaylığını sağlamak-Herhangi bir kullanıcıyı ayırmaktan ya da damgalamaktan kaçınmak-Tüm kullanıcılara eşit derecede mahremiyet, güvenlik ve emniyet sağlamak-Tasarımı bütün kullanıcılar için ilgi çekici hale getirmek şeklinde belirtilmiştir.
Kullanımda esneklik	<ul style="list-style-type: none">-Kullanım yöntemleri arasında seçme olanağı sağlamak-Sağ ve sola elin erişim ve kullanımına imkân vermek-Kullanıcının doğruluk ve hassasiyetini kolaylaştırmak-Kullanıcının hızına uyum sağlamak şeklinde belirtilmiştir.

Basit sezgisel kullanım	<ul style="list-style-type: none">-Gereksiz karmaşıklıktan kaçınmak-Kullanıcının beklenti ve sezgileri ile tutarlı olmak-Farklı okuma-yazma düzeyine ve dil becerilerine hitap etmek-Bilgiyi önem sırasına göre düzenlemek-İş süresince ya da bitiminde etkin bir geri bildirim sağlanmak şeklinde belirtilmiştir.
Algılanabilir bilgi	<ul style="list-style-type: none">-Gerekli bilgileri sunmak için resimsel, sözel ya da dokunsal şekilde farklı alternatifler kullanmak-Önemli bilgi için “okunabilirliği” en üst seviyeye çıkarmak-Tanımlanabilir şekillerde elemanları ayırt etmek-Duyusal sınırlaması olan kişiler tarafından kullanılan teknikler veya cihazlar ile uyumluluk sağlamak şeklinde belirtilmiştir.
Tasarımda hata payı	<ul style="list-style-type: none">-Elemanları tehlike ve hataları en aza indirecek şekilde düzenlemek-Tehlikeler ve hatalara karşı uyarıcılar sağlamak-Hata yapmayı önlemek-Hassasiyet gerektiren işlerde bilinçsiz hareketler yapmayı engellemek şeklinde belirtilmiştir.
Düşük fiziksel güç harcanması	<ul style="list-style-type: none">-Kullanıcıların doğal vücut pozisyonlarını korumalarına izin vermek-Uygun çalışma gücünü kullanılmak,-Tekrar eden hareketleri minimize etmek-Aralıksız fiziksel çaba gerektiren durumları en aza indirmek şeklinde belirtilmiştir.
Yaklaşım ve kullanım için boyut ve mekân	<p>Ayakta ya da oturan her kullanıcı için net bir görüş hattı sağlamak</p> <p>Ayakta ya da oturan her kullanıcı için tüm bileşenlere rahat ulaşım imkânı sağlamak</p> <p>Tasarımı el ve kavrama boyutu varyasyonlarına uyumlu hale getirmek</p> <p>Yardımcı teknolojilerin kullanımı için yeterli alanı sağlamak şeklinde belirtilmiştir</p>

ilkelerine uygun olarak tasarlanmıştır. Her kullanıcının rahatlıkla erişebileceği ve kullanabileceği bahçesi ve sosyal aktivite alanları bulunmaktadır. Belle Evi 2016 yılında yapılmıştır. 10 adet apartman dairesinden oluşmaktadır. Daire tipleri iki adet 1.5 yatak odalı, altı adet 2 yatak odalı ve iki adet 3 yatak odalı daireyi içerir. Dairelerin büyüklüğü 70m2 (1.5 yatak odası) ile 115m2 (3 yatak odası) arasında değişmektedir.

Şekil 1. Belle Evi genel görünüm [5]

Toplu taşıma, mağazalar ve toplum tesislerine yakın merkezi bir konumda bulunmaktadır. Projenin dışından daireler, komşu dairelerden ayırt edilememektedir. Daireler, Avustralya'nın Yaşanabilir Konut Tasarımı Yönergeleri kapsamında Platin seviyesine sertifika almak için tasarlanmıştır.

Şekil 2. Belle Evi yaşam alanı ve mutfağı [5]

Konutta, büyük tekerlekli sandalyelerin tüm mekânlara rahatlıkla ulaşabilmesi ve kullanılabilmesi için yeterli alanlar düşünülmüştür. Açık plan tipi uygulanmıştır. Mutfak ve banyo kullanıcılarına göre özelleşebilmektedir. Örneğin, mutfaktaki tezgâh kullanıcıyı kullanabileceği yüksekliğe ayarlanabilmekte, klozet sağa sola kayarak yeterli alanı kullanıcı kendisi ayarlayabilmektedir. Telefon, tablet, bilgisayar veya sesle kontrol edilebilen akıllı ev sistemi bulunmaktadır. Örneğin, akıllı ev sistemi sayesinde tezgâh boyu ayarlanabilmekte, duştaki suyun sıcaklığı ayarlanabilmekte, konutun ana giriş kapısı dokunmaya gerek kalmadan açılabilir.

B. Evrensel Tasarıma Uygun Konut Tasarımı Örneği

Belle Evi

Belle Evi, Avustralya'nın Yeni Güney Galler Belmont Şehrinde bulunmaktadır. Konut, teknolojiyle desteklenmiş evrensel tasarım

IV. ALAN ARAŞTIRMASI

A. Alan Çalışması

Yapılan alan çalışmasında evrensel tasarıma göre değerlendirildiklerinde kapalı konut yerleşkelerinde tespit edilen eksiklikler şu şekildedir:

Yerleşkelerin girişlerinin araç ve yaya ayırımının tam olarak yapılmamıştır. Yerleşkelerin girişlerinin yaya girişlerinde bebek arabası, Pazar arabası ve tekerlekli sandalyelerin kullanım ve manevraları için yeterli alana sahip değildir. Konut girişlerinin önünde yaklaşma ve kullanım için yeterli alan bulunmamaktadır.

Şekil 3. Begonya Park Konutları ve Beyaz Saray Konakları I blok girişleri (kişisel arşiv, 2021)

Yerleşkelerin içerisinde araç ve yaya yolu ayırımı yapılmamıştır. Yerleşkelerin otoparklarında erişilebilir otopark yeri ayrılmamıştır. Otoparklarda yeterli dönüş ve manevra alanları bulunmamaktadır.

Şekil 4. Latanya Evleri otopark alanı ve Beyaz Saray Konakları I konutların girişleri (kişisel arşiv, 2021)

Konutların giriş holü ve koridorlarının zemin ve duvar rengi aynı renktedir. Merdivenlerin kaplama malzemesi olarak genellikle kayan ve parlayan malzeme kullanılmıştır. Merdiven basamaklarının uçlarına basamakların fark edilmesini sağlayan ve kaymayı engelleyen bantlar bulunmamaktadır. Asansör kabinlerinde tekerlekli sandalye kullanıcıları için yeterli dönüş ve manevra alanı bulunmamaktadır. Asansörün kontrol panellerindeki tuşlar görme engellileri için kabartmalı şekilde tasarlanmamıştır. Mutfak tezgâhları farklı kullanıcı boyutları için farklı yüksekliklerde değildir. Mutfakta fırın ve bulaşık makinalarının zemine yakın olarak konumlandırılmaları, düşük fiziksel güç ilkesine uygun olması için yükseltilmiş olması gerekmektedir. Mutfak lavaboları ve ocakların altında boş veya boşaltılabilir alan bulunmamaktadır.

Şekil 5. Begonya Park Konutları mutfağı (kişisel arşiv, 2021)

Banyo ve tuvaletlerin lavabolarına tekerlekli sandalye kullanıcılarının yeterince yaklaşabilmesi için lavaboların altlarının boş veya boşaltılabilir olması gerekmektedir. Alan çalışması yapılan kapalı konut yerleşkelerinde bu detayın düşünülmediği gözlemlenmiştir. Banyo ve tuvaletlerin özellikle duşa kabin, klozet ve lavabonun elemanlarının çevresinde tutunma barları bulunmamaktadır. Duşa kabin girişlerinde eşik kullanılmıştır. Banyo ve tuvaletlerin zemin yüzeyi kayan ve parlayan yüzeyler kullanılmıştır. Tuvaletlerde tekerlekli sandalye kullanıcıları için yeterli dönüş ve manevra alanı bulunmamaktadır.

Şekil 6. Liva Konakları Latanya Evleri banyoları (kişisel arşiv, 2021)

B. Anket Çalışması

Demografik yapı: Ankete katılan konut kullanıcılarının çoğunluğu (%71,4) erkektir. Ankete katılan bireyler genel olarak 31 ile 60 yaş arasında yer almaktadır. Bireylerin çoğunluğu evli olup aileleriyle birlikte konutta yaşamaktadırlar. Anket katılanlar farklı eğitim seviyelerine sahip olup genel olarak dört kişiyle birlikte ikame etmektedirler. Ankete katılan kullanıcıların %17,4'ü herhangi bir engelliliğe sahiptir. Ayrıca kullanıcıların büyük bir çoğunluğunun daha önce yaşadıkları konut kapalı konut yerleşkesi değildir.

Tablo 3. Anket sonuçlarına göre demografik durum

Cinsiyet	Kadın			Erkek	
	%28,6			%71,4	
Yaş	20-30	31-45	46-60	61-80	81 ve üstü
	%14,9	%36,1	%39,7	%9,3	%0
Medeni Durum	Evlü			Bekar	
	%78			%22	
Eğitim Durumu	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü
	%27,6	%16,3	%22,6	%26,8	%6,7
Kiminle ikamet ediliyor	Aile ile		Arkadaş ile		Yalnız
	%93,7		%0		%6,3
Birlikte ikamet edilen kişi sayısı	Tek	2	3	4	5 ve üstü
	%6,3	%18,5	%24	%41	%10,2
İkamet edilen süre (Yıl)	1	2	3	4	5 ve üstü
	%8,6	%22	%31	%8,2	%30,2
Daha önce ikamet edilen konut tipi	Villa	Apartman	Site	Güvenlikli Site	
	%50,1	%36,4	%13,4	%0,1	
Engellilik durumu	Var			Yok	
	%17,4			82,6	

Ankete katılanlardan kısa süreli (kol/bacak vb. uzuvların kırılması, burkulması/ alçıya alınması/ yanması, göz/kulak vb. duyu organlarının zarar görmesi, hamilelik vb.) veya kalıcı olarak engellilik

durumu yaşayan kullanıcıların verdikleri cevaplar incelendiğinde alan çalışmasıyla paralel cevaplar verdikleri gözlemlenmiştir.

Tablo 4. Ankete katılan engelli bireylerin anket sonuçları

Sorular	Geçici ve kalıcı engellilik durumunda:				
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Sitenin Girişini kolaylıkla kullandım	%8	%42	%8	%40	%2
Blok/konut girişlerini kolaylıkla kullandım	%30	%55	%0	%10	%5
Konutu kolaylıkla kullandım	%0	%32	%0	%65	%3
Konutun koridor ve giriş holünü kolaylıkla kullandım	%0	%25	%0	%70	%5
Konutun mutfağını kolaylıkla kullandım	%10	%47	%5	%34	%4
Konutun banyo ve tuvaletini kolaylıkla kullandım	%7	%58	%5	%30	%0
Konutun salon ve oturma odasını kolaylıkla kullandım	%0	%8	%5	%87	%0
Konutun yatak odasını ve çocuk odasını kolaylıkla kullandım	%2	%10	%5	%78	%5
Otoparkı kolaylıkla kullandım	%13	%35	%5	%40	%7
Merdiveni, asansörü, rampayı kolaylıkla kullandım	%6	%55	%10	%24	%5
Sosyal alanları kolaylıkla kullandım	%2	%10	%14	%74	%0

V. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Antalya Döşemealtı ilçesindeki Yeniköy Mahallesinde bulunan kapalı konut yerleşkelerinde yapılan alan çalışması neticesinde genel olarak kapalı konut yerleşkelerinin konut veya blok girişlerinin, otopark, asansör, merdiven, banyo ve tuvaletlerinin evrensel tasarıma uygun olmadıkları gözlemlenmiştir. Anket çalışmalarında ise kısa süreli (kol/bacak vb. uzuvların kırılması, burkulması/ alçıya alınması/ yanması, göz/kulak vb. duyu organlarının zarar görmesi, hamilelik vb.) veya kalıcı olarak engellilik durumunda sitedeki mekanlar üzerindeki deneyimleri sorulan kullanıcıların alan çalışmasıyla paralel olarak anketi cevaplandırdıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca anketin son kısmında fiziksel özelliklerinizden dolayı (solak olmak, kısa/uzun boylu olmak, çok/az kilolu olmak vb. durumlarda) veya bebek arabası, pazar arabası ve/veya elinizde eşya taşırken vb. durumlarda yerleşkedeki deneyimleri sorulan kullanıcılarında engellilik halindeki bireylerin verdiği cevaplarla paralellik göstermektedir.

Evrensel tasarım yaşa, vücut ölçülerine, fiziksel yeteneklerine bakılmaksızın toplumdaki tüm bireylere hitap etmektedir. Standart insan ölçüleriyle tasarlanmış konutlar, bazı kullanıcı gruplarının hareketlerini kısıtlamakta veya engellemektedir. Bebekler, çocuklar, hamile kadınlar, yaşlı bireyler gibi kullanıcı grupları düşünüldüğünde konutların herkes tarafından kullanılabilir yapıda yani evrensel tasarım ilkelerine göre tasarlanması gerekmektedir. Bütün kullanıcıların kendi başlarına konutlarını kullanabilmesi ancak farklı yeteneklere sahip kullanıcıların yaşam tarzlarının ve ihtiyaçlarının anlaşılması ve karşılanmasıyla sağlanmaktadır. Toplumdaki farklı yetenekteki bireylerin ihtiyaçlarını karşılayan konutlar, çocuklu ailelere, yetenekleri azalan yaşlı bireylere ve engelli bireylere uygun ortam sağlayan evrensel konutlar olmaktadır.

Genel olarak mevcut kapalı konut yerleşkeleri incelendiğinde girişlerin, otoparkların, düşey sirkülasyon elemanların ve ıslak hacimlerin evrensel tasarım ilkelerine uygun olmadıkları belirlenmiştir. Farklı bir yaşam tarzı vadeden ve lüks konut gurubuna giren bu konut tipleri evrensel tasarım ilkelerine uygunluk açısından sunulan konut örneğindeki gibi gelişen teknolojiden faydalanabilmelidir. Akıllı ev sistemleri, telefon tablet gibi teknolojik aletlerden komutlar verilerek

konut elemanlarının hareketi ve değişimi sağlanabilmelidir. Ayrıca farklı tezgâh yükseklikleri, konut elemanlarına (klozet, duş, lavabo, ocak, fırın, bulaşık makinası, dolaplar vb.) yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ayrılması, erişilebilir otopark tasarımı, yeterli ölçülerde girişler, uygun malzeme kullanımı gibi tasarımsal değişikliklerle evrensel tasarıma daha uygun konutlar üretilmiş olur.

KAYNAKLAR

- [1] Dostoğlu, N., Şahin, E., Taneli, Y., 2009. DOSYA “Tasarıma Kapsayıcı Yaklaşım: Herkes İçin Tasarım”, Mimarlık 347, Mayıs-Haziran. 2009
- [2] Zimmermann, R., “Building Operating Management,” 53, 11, Career and Technical Education. 2006
- [3] Sandhu, J.S., “An Integrated Approach to Universal Design: Towards the Inclusion of all Ages, Cultures and Diversity,” In Universal Design Handbook. McGraw-Hill, ISBN 0-07-135957-5, 2001
- [4] Mueller, J. L., Mace, R., Story, M. F., The universal design file: Designing for people of all ages and abilities. Raleigh, North Carolina State University, ABD, 1998
- [5] Bella House homepage (2022) [Online]. Available: <http://summerhousing.org.au/projects/belle-belmont-2/>